

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 189/2010-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. novembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Marianny Mochnáčovej a Petra Brňáka v konaní o sťažnosti V. G., K., I. Š., K., a Ing. W. S., K., zastúpených advokátkou JUDr. G. Č., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 6/2010 zo 4. marca 2010 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva V. G., I. Š. a Ing. W. S. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 6/2010 zo 4. marca 2010 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom porušené boli.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný V. G., I. Š. a Ing. W. S. uhradiť trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet ich právnej zástupkyne advokátky JUDr. G. Č., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 189/2010 z 27. mája 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. G., I. Š. a Ing. W. S. (ďalej spolu len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. G. Č., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 6/2010 zo 4. marca 2010 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“) v súvislosti s nerozhodnutím o ich návrhu na nahradenie ich väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Špecializovaný trestný súd rozhodol uznesením sp. zn. Tp 20/2010 z 26. februára 2010 (ďalej len „uznesenie Špecializovaného trestného súdu“) o vzatí sťažovateľov do väzby a o neprijatí ich písomného sľubu a peňažnej záruky. Proti uzneseniu z 26. februára 2010 podali sťažovatelia sťažnosť. Najvyšší súd o ich sťažnosti rozhodol napadnutým uznesením, ktorým ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Najvyšší súd podľa sťažovateľov porušil ich právo uvedené v čl. 5 ods. 3 dohovoru a základné práva uvedené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, pretože sa vôbec nezaoberal

procesným opatrením podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a to návrhom na náhradu väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, o ktoré sťažovatelia žiadali v sťažnosti proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, v ktorej poukázali na návrh prednesený pred sudkyňou pre prípravné konanie počas výsluchu 26. februára 2010. Z uvedeného podľa sťažovateľov vyplýva, že *„takto formulovaná žiadosť obvineného i prijatie dohľadu probačného a mediačného úradníka ako náhrady väzby v rámci rozhodovania o sťažnosti o vzatí do väzby a jej nahradením a prepustením z väzby na slobodu je úkonom platným a príslušný súd bol povinný o nej rozhodnúť, nakoľko ide o úkon, pri ktorom zákon nevyžaduje písomný súhlas, resp. podpis obvineného“*.

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že uznesením najvyššieho súdu a jemu predchádzajúcim postupom vedeným pod sp. zn. 3 Tost 6/2010 boli porušené ich základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, zruší uznesenie najvyššieho súdu, prikáže, aby sťažovatelia boli neodkladne prepustení na slobodu, a súčasne zaviazá najvyšší súd na náhradu trov konania.

K sťažnosti sťažovateľov sa na základe výzvy ústavného súdu podaním doručeným 1. júla 2010 vyjadril najvyšší súd prostredníctvom svojho predsedu. Predseda najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedol:

„Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Tost 6/2010 sa dôsledne zaoberal všetkými otázkami väzby V. G., I. Š. a Ing. W. S., proti ktorým sa vedie trestné stíhanie v štádiu prípravného konania pre rozsiahlu trestnú činnosť najmä majetkového charakteru. Svoje stanovisko súd vyjadril a podrobne odôvodnil v písomnom vyhotovení uznesenia zo 4. marca 2010, sp. zn. 3 Tost 6/2010. Najvyšší súd sa pridrižiava právnych záverov uvedených v odôvodnení tohto uznesenia, ktorého kópiu pripájame.

V ich kontexte vyslovuje názor, že práva obvinených V. G., I. Š. a Ing. W. S. boli rešpektované.

Z týchto dôvodov navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť obvinených odmietol.

Zároveň si dovoľujeme oznámiť, že Najvyšší súd Slovenskej republiky netrvá na ústnom pojednávaní Ústavného súdu Slovenskej republiky v predmetnej veci. “

Právna zástupkyňa sťažovateľov doručila 26. augusta 2010 ústavnému súdu k predmetnému vyjadreniu najvyššieho súdu stanovisko, v ktorom uviedla:

„Vo veci sťažnosti V. G., I. Š. a Ing. W. S. oznamujeme, že súhlasíme s prejednaním veci bez ústneho pojednávania, pretože predmet sporu sme dostatočne vymedzili v podanej sťažnosti a na veci nič nezmení ani vyjadrenie porušovateľa našich práv. “

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred

sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Predmetom konania vo veci samej bolo posúdenie, či postupom, resp. uznesením najvyššieho súdu, ktorým nerozhodol aj o žiadosti sťažovateľov o nahradenie ich väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka prednesenou pri výsluchu konanom 26. februára 2010 prostredníctvom ich právneho zástupcu, ako aj v nimi podanej sťažnosti z 1. marca 2010 proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, došlo k porušeniu základných práv sťažovateľov na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

Z judikatúry ústavného súdu k namietanému porušeniu označených práv je potrebné v prvom rade uviesť, že zo základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, resp. z práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru vyplýva, že v prípade, ak osoba, ktorej osobná sloboda je pozbavená väzbou, požiadala o nahradenie väzby sľubom, peňažnou zárukou, ale i dohľadom mediačného a probačného úradníka, súd rozhodujúci o väzbe je povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať, pretože v opačnom prípade dochádza k porušeniu označených práv (m. m. I. ÚS 87/04, III. ÚS 240/06, IV. ÚS 346/08, I. ÚS 364/08).

Ďalej z tejto judikatúry ústavného súdu vyplýva aj to, že *„ak právny zástupca sťažovateľa v žiadosti o prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu v mene sťažovateľa ako obvineného alternatívne výslovne žiada, aby bol prijatý dohľad mediačného a probačného úradníka ako náhrada jeho väzby, je povinnosťou príslušného súdu zaoberať sa aj možnosťou nahradenia väzby sťažovateľa dohľadom mediačného a probačného úradníka*

a rozhodnúť o nej. Ak tak neurobí, poruší základné práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru.“

Obdobne tento výklad uplatňuje aj Európsky súd pre ľudské práva k pojmu „záruka“ podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru (IV. ÚS 346/08).

Tieto inštitúty sú v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky zakotvené najmä v § 80 ods. 1 a § 81 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov účinného od 1. januára 2006 (ďalej len „Trestný poriadok“), kde sa okrem žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu môže obvinený domáhať prepustenia na slobodu inými prostriedkami, ktorými možno väzbu nahradiť. Medzi uvedené prostriedky patrí aj dohľad probačného a mediačného úradníka nad obvineným [§ 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku].

Podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaneho prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

V preskúmanom prípade je preukázané, že sťažovatelia v sťažnosti proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu okrem iného uviedli, že *„v prípade, že súd vzhľadne dôvodnosť procesných opatrení, opätovne poukazujem na návrh prednesený pri výsluchu obvinených pred sudkyňou pre prípravné konanie v zmysle aplikácie podľa § 80 - § 81 Tr. Por.“*

Pri výsluchu sťažovateľov 26. februára 2010 pred sudkyňou Špecializovaného trestného súdu právny zástupca sťažovateľov uviedol, že *„v prípade uznania dôvodov väzby súdom tomuto navrhujeme, aby toto nahradil ich písomným sľubom v zmysle § 80 ods. 1*

písm. b) Trestného poriadku, resp. podľa § 81 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku ponúkame súdu peňažnú záruku, ktorej výšku by určil súd“.

Z uvedeného vyplýva, že aj keď sťažovatelia počas výsluchu 26. februára 2010 priamo nenavrhlí nahradenie svojej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, v sťažnosti proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu s poukazom na § 80 a § 81 Trestného poriadku svoj návrh o tento prostriedok nahradzujúci väzbu rozšírili, a preto najvyšší súd poznajúc právo bol povinný rozhodnúť aj o ich návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Zákonná povinnosť nadriadeného orgánu v zmysle § 192 ods. 1 Trestného poriadku preskúmať správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým bola podaná sťažnosť, ako aj konanie predchádzajúce týmto výrokom v sebe implikovane zahŕňa povinnosť rozhodnúť aj o tom, čo žiadali sťažovatelia v sťažnosti z 1. marca 2010 proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu. Táto požiadavka vyplýva okrem iného aj z princípu právnej istoty ako jedného z atribútov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy.

Potreba individualizácie výroku uznesenia, ktorým sa rozhodovalo o väzbe sťažovateľov, resp. o nahradení väzby peňažnou zárukou, písomným sľubom, ako aj o ich žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, vyplýva nielen z citovaných ustanovení Trestného poriadku, ale najmä aj z charakteru základného práva na osobnú slobodu. Zásah do osobnej slobody v podobe jej obmedzenia musí mať svoj jednoznačný základ vo výrokovej časti súdneho rozhodnutia, s ktorou zákon spája právne účinky.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd o žiadosti sťažovateľov o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nerozhodoval, resp. sa ňou ani nezaoberal, preto postupom a uznesením najvyššieho súdu boli porušené základné práva sťažovateľov na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Ústavný súd v bode 1 výroku nálezu vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu boli porušené základné práva sťažovateľov na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

Keďže ústavný súd zistil, že v priebehu konania pred ústavným súdom bolo vydané nové rozhodnutie o väzbe sťažovateľov (sťažovatelia boli prepustení z väzby na slobodu), ústavný súd dospel k záveru, že rozhodovanie o návrhoch sťažovateľov v časti týkajúcej sa zrušenia uznesenia najvyššieho súdu a ich prepustenia na slobodu sa stalo bezpredmetným.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. G. Č. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009 (721,40 €).

Sťažovateľom priznal náhradu trov právneho zastúpenia celkovo za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v sume 2-krát po 120,23 € a náhradu režijného paušálu v sume 2 x 7,21 € v zmysle § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a), c) a d) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb v znení neskorších predpisov. Úhrada trov bola priznaná spolu v celkovej sume 254,88 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2010